

1. תנו לחיות לחיות (ע"ר)

2. אנונימוס - עמותה לזכויות בעלי חיים

ע"י ב"כ עוה"ד יוסי וולפסון ו/או לימור קרוכמל-שניידר

ו/או קרין פרלשטיין ו/או שגיב לוי

מהמחלקה המשפטית של תנו לחיות לחיות

רח' דב פרידמן 8 ת.ד. 3602, רמת-גן 52136

טל': 03-6241776; פקס': 03-6241779

נייד (עו"ד וולפסון): 052-2598773

העותרות

- נ ג ד -

1. מנהל השירותים הווטרינריים במשרד החקלאות

ע"י ב"כ עו"ד חני אופק מפרקליטות המדינה

מרח' צלאח א-דין 29, ירושלים 91010

טל': 02-6466590; פקס': 02-6467011

2. דה לוי תוצרת חקלאית בע"מ

3. איילות תוצרת חקלאית בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד אמיר רנן

מרח' כנרת 5 ת.ד. 909 בני ברק 5110804

טל': 03-5788770; פקס': 03-5788771

4. עגלי תל שיווק בקר בע"מ

5. ראשי בקר בע"מ

6. משק תמיר נהלל בע"מ

7. משק אלי לוי

ע"י ב"כ עו"ד גיל להב

מרח' השילוח 4, בית מישורים, ת.ד. 6907, פתח תקווה 4934829

טל': 03-6128040; פקס': 077-5558075

8. בקר תנובה שותפות מוגבלת רשומה מס' 550210678

ע"י ב"כ עוה"ד איתמר ענבי ו/או יונתן פרידמן

ממשרד ש. פרידמן ושות', עורכי דין

מרח' סחרוב 9, ת.ד. 15065, חיפה 3508409

טל' 04-8546666; פקס' 04-8546677

דוא"ל: haifa@friedman.co.il

9. בית מטבחים דבאח בע"מ

10. סאלח דבאח ובניו בע"מ

11. בקר וכבשים דבאח בע"מ

ע"י ב"כ עוה"ד גילי שפר ו/או ענת לזר

מרח' מעלה השחרור 15, חיפה 3328439

טל': 04-8371505; פקס': 04-8370231

12. אמפ"י התאחדות מפטמים ישראלית

ע"י ב"כ עו"ד גיל להב
מרח' השילוח 4, בית מישורים, ת.ד. 6907, פתח תקווה 4934829
טל': 03-6128040; פקס': 077-5558075

המשיבים

תגובה מקדמית לעתירה מטעם המשיבה 8

בהתאם להחלטת בית המשפט הנכבד, מתכבדת המשיבה 8 ("בקר תנובה") להגיש את תגובתה המקדמית לעתירה.

א. תמצית עמדת בקר תנובה

1. במסגרת עתירה זו מבקשות העותרות מבית המשפט הנכבד להורות למשיב 1 ("מנהל השירותים הווטרינריים") לחדול ממתן רשיונות ליבוא בעלי חיים המיועדים לשחיטה. הלכה למעשה, מבקשות העותרות מבית המשפט הנכבד להורות על הפסקת יבוא בעלי חיים המיועדים לשחיטה, המהווים את המקור העיקרי לבשר הטרי המשווק בישראל.

מדובר, איפוא, בעתירה תקדימית, קיצונית ובעלת השלכות מרחיקות לכת, הן על צרכני הבשר הטרי והן על הגופים והפרטים הקשורים לענף הבשר הטרי שמקורו ביבוא בעלי החיים (לרבות יבואני בעלי החיים, בעלי תחנות הסגר, בעלי משקי פיטום, בעלי משחטות ועוד) ועובדיהם.

לא ייפלא כי העותרות לא הביאו דוגמאות של מדינות אחרות הנוקטות מדיניות כה קיצונית ואוסרות באופן מוחלט על יבוא בעלי חיים המיועדים לשחיטה.

2. גישת העותרות מנוגדת חזיתית לגישת המחוקק, אשר התקין דברי חקיקה המתירים באופן מפורש יבוא בעלי חיים לישראל. רק לאחרונה נחקק תיקון לחוק, ממנו עולה במפורש כוונת המחוקק להתיר יבוא בעלי חיים לישראל (ואף להתקין תקנות בקשר לכך).

היעד האמיתי של העותרות הינו ביטולם בעקיפין, באמצעות העתירה, של חיקוקים, מבלי לציין זאת באופן מפורש. מדובר בפרקטיקה פסולה, אשר נועדה "להצניע" את הסעד האמיתי המבוקש, כדי להימנע מהנטל הכבד המוטל על מי שמבקש לבטל דבר חקיקה.

3. למעשה, דין העתירה לסילוק על הסף, בין היתר בהיותה מוקדמת מדי. בעקבות תיקון מס' 10 לחוק צערי בעלי חיים (הגנה על בעלי חיים), התשנ"ד-1994 ("חוק צער בעלי חיים"), שנתקבל בחודש דצמבר 2015, אמור שר החקלאות (בהתייעצות עם שר האוצר ושר הכלכלה) להתקין תקנות חדשות להסדרת תנאים והגבלות לייבוא וייצוא בעלי חיים. בנסיבות אלה, הפנייה לבית משפט נכבד זה בטרם הותקנו תקנות כאלה הינה פנייה בטרם עת.

4. לגוף העניין: הנימוק המרכזי בפי העותרות הוא הסבל שנגרם לבעלי החיים במהלך המשלוח לישראל. אין מחלוקת באשר לחשיבות השמירה על רווחת בעלי החיים בישראל. עם זאת, גישתן הקיצונית של העותרות, לפיה עצם יבוא בעלי החיים דרך הים מהווה "התעללות" ויש לאסרו כליל, היא גישה שגויה הן ברמה המשפטית והן ברמה העובדתית.

מבחינה משפטית, הסעד המבוקש מנוגד לכוונתו המפורשת של המחוקק, כאמור. בנוסף, מדובר בסעד קיצוני ובלתי מידתי, שיפגע בזכויותיהם הבסיסיות של צרכני הבשר הטרי ובחופש העיסוק של רבים הקשורים לענף הבשר הטרי שמקורו ביבוא ומתפרנסים ממנו.

מבחינה עובדתית - העובדות הנוגעות לבעלי החיים המיובאים לישראל על ידי בקר תנובה שונות בתכלית מהמתואר בעתירה.

5. על מנת שלא לחזור על טענות שכבר הובאו בתגובות המקדמיות האחרות שהוגשו לבית המשפט הנכבד טרם הגשת תגובה זו, מצטרפת בקר תנובה לטענות בתגובות המקדמיות שהוגשו מטעם המשיב מסי' 1 ("תשובת המדינה"), המשיבים 2-3 והמשיבים 4-7, ככל שהן עולות בקנה אחד עם טענותיה המפורטות להלן.

ב. טענה מקדמית - העתירה מוקדמת מדי

6. דין העתירה לסילוק על הסף בהיותה מוקדמת מדי.

בחודש דצמבר 2015 תוקן, כאמור, חוק צער בעלי חיים, ובמסגרתו (סעיף 19(7)) לחוק צער בעלי חיים) הוסמך שר החקלאות (בהתייעצות עם שר האוצר ושר הכלכלה) להתקין תקנות חדשות להסדרת תנאים והגבלות ליבוא ויצוא בעלי חיים.

כפי שעולה מתשובת המדינה, שר החקלאות הנחה את הגורמים המקצועיים לשקוד על גיבוש נוסח מוצע של תקנות כאלה.

צירוף עובדות אלה מלמד בעליל כי:

(א) המחוקק הביע במפורש את דעתו כי יש לאפשר יבוא של בעלי חיים לישראל.

(ב) בטרם הותקנו תקנות כאמור, העתירה מוקדמת מדי.

7. למקרה שטענת הסף הנ"ל לא תתקבל, נתייחס בהמשך הדברים לטענות העותרות לגופן.

ג. העובדות הרלבנטיות הנוגעות לבקר תנובה

1.ג. יבוא בעלי חיים על ידי בקר תנובה

8. בקר תנובה מפעילה משחטה באיזור בית שאן. לצורך זה מייבאת בקר תנובה בעלי חיים מחו"ל. בנוסף, רוכשת בקר תנובה בעלי חיים לשחיטה מגופים מקומיים, המייבאים אותם לישראל. בפועל, כ-85% משחיטת הבקר במשחטה מקורה בבעלי חיים מיובאים.

9. באשר ליבוא בעלי חיים על ידי בקר תנובה (להבדיל מרכישת בעלי חיים על ידי בקר תנובה שיובאו לישראל על ידי יבואני בקר אחרים): בקר תנובה ייבאה בשנים האחרונות בעלי חיים בעיקר מאוסטרליה. בנוסף, היא מייבאת בעלי חיים גם מאירופה.

10. **בכל הנוגע ליבוא בעלי חיים מאוסטרליה** - בהתאם לתנאי הרכישה של בעלי החיים, תנאי הובלתם מצויים באחריות היצואן האוסטרלי וכפופים לדרישות הרגולטוריות של הרשויות באוסטרליה.

הובלת הבקר מאוסטרליה נעשית באמצעות אניות מיוחדות (המשמשות "רפת צפה"), כאשר היצואן חייב - הן לפי דרישות הרשויות באוסטרליה והן בהתאם להתחייבותו כלפי בקר תנובה - לקיים את הדרישות הרגולטוריות הנוגעות להובלת הבקר (לרבות לגבי הצפיפות על האניה בעת הובלתם לישראל). במשך זמן המסע הימי נמצא על גבי האנייה רופא וטרינרי, שתפקידו לדאוג ולטפל בהיבטים בריאותיים של בעלי החיים. כמו כן נמצא על האניה "סטוקמן", שאחראי לטפל בצרכיהם של בעלי החיים. בהתאם לדרישות הרשויות האוסטרליות, מועברים דיווחים יומיים מהאנייה לשירותים הוטרינריים האוסטרליים בנוגע למצבם של בעלי החיים.

11. בעתירה נטענו טענות לגבי שיעורי התמותה הגבוהים יחסית של בעלי חיים בעת המסע הימי מאוסטרליה לישראל. שיעורי התמותה **בפועל** של בעלי חיים במהלך ההפלגות מאוסטרליה לישראל (ביבוא ישיר של בקר תנובה) הינו נמוך: **כ-0.13%** במשלוחים בשנים 2014-2016.

12. עוד יצויין כי השירותים הוטרינריים באוסטרליה עורכים מעקב אחר שיעורי התמותה בכל משלוח שמקורו באוסטרליה. באתר האינטרנט של השירותים הוטרינריים האוסטרליים ניתן למצוא דיווחים לגבי שיעורי תמותה אלה.¹ כך לדוגמא, במהלך שנת 2015 עמד שיעור התמותה הממוצע בהפלגות לישראל על **0.22%** (נתון זה מתייחס לסך המשלוחים מאוסטרליה לישראל, לרבות משלוחים שאינם מיוצאים עבור בקר תנובה).

כאמור, מדובר בשיעור תמותה נמוך, בניגוד לרושם העלול להיווצר מהנטען בעתירה.

13. **באשר לבעלי חיים המיובאים ממדינות אירופה** - גם במקרים אלה מיובאים בעלי החיים באניות מיוחדות ("רפת צפה"), המותאמות לצרכיהם. משך ההפלגה אינו עולה על ימים

¹<http://www.agriculture.gov.au/export/controlled-goods/live-animals/live-animal-export-statistics/reports-to-parliament>

ספורים. בהפלגות אלה נמצא על גבי האנייה "סטוקמן" שתפקידו לטפל בצרכי בעלי החיים. הצפיפות המירבית של בעלי החיים בהפלגות אלה נקבעת עפ"י הנחיות הרשויות במדינות המוצא, ובקר תנובה פועלת על פיהן.

גם במשלוחים אלה שיעור התמותה של בעלי החיים במשך ההפלגה נמוך מאד: כ-0.06% בשנת 2015.

14. כל אנייה המובילה בעלי חיים נבדקת עם הגעתה לנמל היעד בישראל על ידי נציג מנהל השירותים הוטרינריים. הנציג בודק את מסמכי המשלוח, בוחן את מצבם של בעלי החיים באנייה ומקבל דיווח מנציגי האנייה בנוגע למסע, לרבות בנוגע לשיעורי התמותה וסיבת המוות. רק לאחר אישורו של הנציג, משוחררים בעלי החיים מן האנייה.

15. בבחינת למעלה מן הצורך, נתייחס לאמור בסעיף 57 לעתירה ("למעלה מן הצורך", מאחר ואין הוא קשור לנושא היבוא). בסעיף זה טענו העותרות כי בעבר נתגלו מעשי "התעללות", כהגדרתן, בבעלי חיים במשחטת בקר תנובה. כאמור, ענין זה אינו נוגע לעניין העתירה, העוסקת ביבוא בעלי החיים לישראל ולא בהיבטים הקשורים לשחיטתם. עם זאת, נבקש להביא לידיעת בית המשפט הנכבד כי מאז אותה פרשה נקטה בקר תנובה צעדים למניעת הישנות מקרים דומים, צעדים עליהם דווח במסגרת הליכים שיפוטיים שעסקו בענין זה, ובהם: התקנת מצלמות במתחם בו מרוכזים בעלי החיים (המשדרות בשידור ישיר את המתרחש שם למספר אתרים) והידוק הפיקוח על איזורים שונים במפעל.

2.ג לא ניתן לספק את הביקוש לבשר טרי ללא יבוא בעלי חיים

16. כפי שעולה מתגובת המדינה, **לא ניתן** לספק את הביקוש לבשר טרי באמצעות השוק המקומי לגידול בקר וצאן וכן באמצעות יבוא בשר מצונון (שחוט).

משכך, קבלת העתירה - שמשמעה איסור על יבוא בעלי חיים לשחיטה - תפגע פגיעה קשה ביכולתם של צרכנים לצרוך בשר בקר וצאן טרי, תעלה את מחירו של הבשר הטרי (הגבוה ממילא) ותפגע בתחרות בתחום זה. בנוסף, הדבר יפגע בחופש העיסוק ובפרנסתם של יבואני בעלי החיים ושל גורמים רבים אחרים המעורבים בתחום. בנושא זה נרחיב בהמשך.

ד. מהות העתירה מנוגדת לכוונתו הבסיסית של המחוקק

17. אין חולק שהמחוקק התיך לייבא בעלי חיים לישראל, בין היתר לצרכי מאכל. הסמכות למתן רישיון לייבא בעלי חיים לישראל הוענקה למנהל השירותים הוטרינריים במסגרת תקנות מחלות בעלי חיים (יבוא בעלי-חיים), התשל"ד-1974 ("תקנות יבוא בעלי-חיים"), שהותקנו מכח פקודת מחלות בעלי חיים (נוסח חדש), התשמ"ה-1985. וכך קובעת תקנה 2(א) לתקנות יבוא בעלי-חיים:

"לא ייבא אדם בעלי-חיים אלא לפי רשיון בכתב מאת המנהל
ובהתאם לתנאי הרשיון"

משמע: המחוקק קבע כי יבוא בעלי חיים לישראל מותר ואף הסדיר מנגנון למתן רשיונות יבוא.

18. מגמה דומה עולה גם מתיקון מס' 10 לחוק צער בעלי חיים. במסגרת תיקון זה הוענקה לשר החקלאות (בהתייעצות עם שר האוצר ושר הכלכלה) הסמכות להתקין תקנות חדשות להסדרת 'יתנאים והגבלות לייבוא וייצוא בעלי חיים'. אילו התכוון המחוקק לא להתיר יבוא בעלי חיים לישראל, לא היה טורח לחוקק דבר חקיקה כזה. עצם חקיקתו מלמדת על בחירתו המודעת של המחוקק להתיר יבוא בעלי החיים.

19. כפי שעולה מתשובת המדינה לעתירה, גם הממשלה סבורה כי כוונת המחוקק היא לאפשר יבוא בעלי חיים. בהחלטת הממשלה מס' 1584 מיום 4.5.14 נקבע כי שר האוצר יודיע על הוראת שעה בה ינתן פטור על מכס בגין יבוא עגלים. הוראת שעה כזו הותקנה ביום 26.5.14. בהתאם להחלטת הממשלה האמורה, וכפי שעולה מתשובת המדינה, טרם התקנת הוראת השעה השמיעו נציגי העותרת את עמדתם ביחס אליה בפני נציגי שר האוצר, ועמדתה נדחתה.

20. לסיכום ענין זה: העותרות, אשר מבקשות במסגרת העתירה מבית המשפט הנכבד להורות למנהל השירותים הוטרינריים לחדול ממתן רשיונות ליבוא בעלי חיים לשחיטה, מבקשות לסכל את הגשמת כוונת המחוקק ולשכנע את בית המשפט הנכבד להוציא צו המאיים את הוראות הדין המתירות את היבוא.

21. די בכך כדי להביא לדחיית העתירה. בנוסף ולחלופין, נראה להלן מדוע האיזון הראוי בין הזכויות המתנגשות בנסיבות העניין מחייב דחיית העתירה.

ה. האיזון הראוי בין הדאגה לרווחת בעלי החיים לבין הזכויות המתנגשות

22. במצב בו פועלים בחלל המשפט הרלבנטי מספר אינטרסים מנוגדים, וכך הוא המצב בענייננו, כפי שיפורט להלן, מצווה בית המשפט הנכבד לערוך איזון ביניהם (בג"ץ 9232/01 "נח" ההתאחדות הישראלית של הארגונים להגנת בעלי חיים נ' היועץ המשפטי לממשלה, פ"ד נו(6) 212, 247-248 (2003) ("פרשת נח")).

23. הטלת איסור כולל על יבוא בעלי חיים לשחיטה משמעו פגיעה חמורה בצרכנים רבים המבקשים לצרוך בשר טרי, ופגיעה בחופש העיסוק של כל חוליה בשרשרת היבוא, הטיפול והייצור של בשר טרי שמקורו בבעלי חיים מיובאים. בין אלה שייפגעו מאיסור זה ניתן למנות יבואני בעלי חיים, בעלי תחנות הסגר, בעלי משקי פיטום, בעלי משחטות, אטלזים ואלפים רבים של עובדים ובעלי מקצוע המועסקים בתחום ובעסקים הקשורים אליו.

מדובר בפגיעה חמורה בזכויות המעוגנות בחוק יסוד חופש העיסוק ובחוק יסוד כבוד האדם וחירותו. זכויות אלה נמצאות בדרגה נורמטיבית גבוהה מאשר זכויות בעלי החיים לרווחה.

לעניין זה ישנה השלכה על מבחן האיזון שיש לאמץ לענייננו. ככלל, נהוג להבחין בין "איזון אנכי" ל"איזון אופקי". באיזון "אנכי", מדובר בהתנגשות בין שני ערכים שאינם שווי מעמד. במצב דברים זה, ידו של ערך אחד על העליונה. עליונות זו משתכללת כאשר ישנה הסתברות לפגיעה בערך העדיף. להבדיל, באיזון ה"אופקי" שני הערכים המתנגשים הם שווי מעמד ובמסגרת נוסחת האיזון יש לבחון את מידת הוויתור של כל אחת מהזכויות (לעניין ההבחנה בין איזון אנכי לאיזון אופקי ראה בגי' 2481/93 דיין נ' ניצב יהודה וילק, מפקד מחוז ירושלים, פ"ד מח(2) 456, 474-476 (1994)).

בענייננו, זכויות צרכני הבשר הטרי והזכות לחופש העיסוק של מי שנמנים על שרשרת היבוא, הטיפול והייצור של בשר טרי שמקורו ביבוא עדיפות על זכותם של בעלי חיים לרווחה. עדיפות זו משתקפת בבירור מהוראות החוק: ראשית, מכך שעסקינן בזכויות שמקורן בחוקי יסוד בעוד שזכות בעלי החיים לרווחה מעוגנת בחוק "רגיל"; שנית, מכך שהחוק מתיר במפורש יבוא בעלי חיים. אשר על כן, מבחן האיזון הראוי בנסיבות אלה הוא מבחן האיזון ה"אנכי".

התוצאה היא שיש לתת עדיפות לזכויות שידן על העליונה כאמור, שאחרת - הן תיפגענה באופן ממשי. ככל שתיתן עדיפות לרווחת בעלי החיים ויאסר על מנהל השירותים הוטרינריים לנפק רשיונות ליבוא בעלי חיים לשחיטה, תיפגענה זכותם - העדיפה - של צרכני הבשר הטרי ויפגע חופש העיסוק של כל העוסקים בתחום זה.

24. נדגיש בהקשר זה כי בשר טרי הינו מצרך מזון בסיסי. נדמה כי גם העותרות אינן חולקות על כך. בדו"ח הוועדה לתקנות צער בעלי-חיים (הגנה על בעלי-חיים) (הובלת בעלי חיים) ממרץ 2001, שב"כ העותרות, עו"ד יוסי וולפסון, היה אחד ממתבריו, ושעליו נסמכות העותרות במסגרת העתירה, נכתבו הדברים הבאים:²

"הוועדה יוצאת מנקודת הנחה, שהביקוש לבשר טרי (ויהיה מקורו בהעדפות תרבותיות או קולינריות), הוא צידוק מספיק להובלה של בעלי-חיים בדרך חיים מאוסטרליה (או ממקומות אחרים) לישראל, גם במחיר קשה של מצוקה של בעלי-חיים [...] הפרשנות שנתן בית-המשפט העליון להוראה בדבר איסור התעללות, מאפשרת גרימת סבל לבעלי-חיים, כאשר קיימת מטרה ראויה, אין דרך אחרת להשגת המטרה אלא בגרימת הסבל, והסבל הנגרם ממוזער ככל הניתן. כללים אלו צריכים להיות הכללים המנחים גם בנוגע ליבוא בעלי-חיים חיים לשחיטה. כבר ציינו, כי ביקוש צרכני לבשר טרי או בעלי-חיים הנשחטים במקום מקובל עלינו כתכלית ראויה."

² נספח ע/8 לעתירה, בעמ' 16-17.

25. לסיכום, לא זו בלבד שהסעד המבוקש נוגד את כוונתו המוצהרת של המחוקק, אלא שמדובר בסעד קיצוני ובלתי מידתי, שיפגע בזכויות בסיסיות של קהלים נרחבים.

26. תגובה זו נתמכת בתצהירו של מר לירון סלמה, אחרי על אגף הבקר בבקר תנובה.

לאור כל האמור לעיל, מתבקש בית המשפט הנכבד לדחות את העתירה למתן צו על תנאי ולחייב את העותרות בהוצאות בקר תנובה.

יונתן פרידמן, עו"ד

ש. פרידמן ושות', עו"ד
ב"כ בקר תנובה

איתמר ענבי, עו"ד

חיפה, 15 במרץ 2016

תצהיר

אני הח"מ, **לירון סלמי**, נושא ת.ז. מס' 031815541, לאחר שהוזהרתי כי עלי לומר את האמת וכי אם לא אעשה כן אהיה צפוי לעונשים הקבועים לכך בחוק, מצהיר בזה כדלקמן:

1. שמי ומספר תעודת הזהות שלי הם כמצוין לעיל.
2. אני משמש כאחראי על אגף הבקר בבקר תנובה שותפות מוגבלת (להלן: "**בקר תנובה**").
3. אני נותן/ת תצהירי זה בתמיכה לתגובתה המקדמית של בקר תנובה לעתירה למתן צו על תנאי בבג"ץ 7622/15 (להלן: "**תגובת בקר תנובה**").
4. העובדות המפורטות בסעיפים 8-15 ו-23 לתגובת בקר תנובה הן נכונות לפי מיטב ידיעתי ואמונתי.
5. זה שמי, זו חתימתי ותוכן תצהירי זה אמת.

לירון סלמי

אני הח"מ, יונתן פרידמן, עו"ד מאנדרי סחרוב 9 חיפה, מאשר כי מר לירון סלמי, המוכר לי באופן אישי, הצהיר וחתם היום 14 לחודש מרץ שנת 2016 על התצהיר הנ"ל לאחר שהוזהר על ידי כאמור בגוף התצהיר הנ"ל בהתאם לסעיף 15 לפקודת הראיות (נוסח חדש) תשל"א-1971.

יונתן פרידמן, עו"ד
מ.ר. 64257
נוגדלי מית"מ 1, חיפה 31905
טלפון: 04-8546666
מס' רשיון יונתן פרידמן, עו"ד

